

บทบาทของทหารต่อการส่งเสริมการปกครอง
ในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก วีระชัย ผองแก้ว

รองผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ฯ

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2562

เอกสารวิจัยเรื่อง บทบาทของทหารต่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดย พันเอก วีระชัย ผองแก้ว

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ฌกาจ ขันดี

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2562 และเห็นชอบให้เป็นเอกสาร
วิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ

พลตรี

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

(ธีระพงษ์เย็นอุทก)

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พลตรี

ประธานกรรมการ

(พิศณุคงเมือง)

พันเอก

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

(เกียรติสกุลจันทนา)

พันเอก

กรรมการ

(ฌกาจขันดี)

พันเอก

กรรมการ

(นิพนธ์บุญศิริ)

พันเอก

กรรมการ

(ภารดี เทียนทองดี)

พันโทหญิง

กรรมการ

(ธีรานุช สิงห์พันธุ์)

บทคัดย่อ

- ผู้วิจัย** พันเอกวีระชัย ผ่องแก้ว
- เรื่อง** บทบาทของทหารต่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- วันที่** กันยายน 2562 **จำนวนคำ:** 6,006 **จำนวนหน้า:** 17
- คำสำคัญ** บทบาททหาร, การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ชั้นความลับ** ไม่มีชั้นความลับ

ทหารหรือกองทัพเป็นองค์กรที่สำคัญของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52 วรรคแรก และวรรคที่สอง อันแสดงว่าทหารคือ ส่วนหนึ่งของประชาชนในรัฐ หรือประเทศ โดยทหารเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชนและการเมือง ในการรักษาสงบเรียบร้อยและความมั่นคงแห่งชาติ ควบคู่กับรัฐบาลซึ่งได้อำนาจบริหารจากประชาชน ที่มาจากการดำเนินการทางการเมือง ทางการเมือง การปกครองขาดเสถียรภาพ การแทรกแซงทางการเมืองของทหารอาจเกิดขึ้นได้การนำกำลังทหารไปใช้ นอกเหนือจากหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดหรือกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือหมู่คณะของตนแล้ว ย่อมเป็นการกระทำที่ผิดบทบาทหน้าที่ของทหารทั้งสิ้น งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของทหารที่สำคัญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 รวมทั้งศึกษาคูณธรรม จริยธรรมทหาร อุดมการณ์ทหาร ในการที่จะส่งเสริมและพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และหาแนวทางการปฏิบัติทางทหารหรือบทบาทหน้าที่ของทหารที่เหมาะสมในฐานะองค์กรที่สำคัญในการดูแลความมั่นคงของชาติตั้งนั้นเมื่อทหารมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการรักษาความสงบเรียบร้อย การพัฒนาประเทศและการรักษาความมั่นคงโดยเฉพาะความมั่นคงด้านการเมือง รวมทั้งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ก็มีคุณธรรมความเป็นทหารอาชีพแล้ว จะก่อ เกิดคุณประโยชน์ ต่อประเทศชาติในการ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Weerachai Phongkaew

TITLE: The Role of The Military in Promoting Democratic Governance With Monarchy.

DATE: September 2019 **WORD COUNT:** 6,006 **PAGES:** 17

KEY TERMS: Role of the military, Democratic governance with a monarchy

CLASSIFICATION: Unclassified

Thai military or army is an important organization of Thailand in the past to the present. Duties under the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560, according to Chapter 5, duties of the State, Section 52, first paragraph and second paragraph, which indicates that the military is part of the people in the state or country. The military plays a role in the public and political sectors for maintaining political stability together with the government, which has the executive power that comes from political action by the people. When politics lack stability, the military political intervention may occur. Using military power no matter who it is or has done for the benefit of himself or his group, it is an act that violates the role of all soldiers. This research aims to study the roles and duties of important soldiers, according to the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560, issue. 20, including studying morality, ethics, military, military ideology in order to promote and develop the Constitutional Monarchy. In addition, to find military practices or appropriate military roles as an important organization in national security. Therefore, when the military understands their roles including being able to perform duties appropriately with a virtue and a military career, they will create benefits for the nation in promoting the Constitutional Monarchy.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารการศึกษาวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาและการช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก พันเอกฉกาจ ชันตี อาจารย์อำนวยการ ส่วนอำนวยการศึกษา วิทยาลัยการทัพบก ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำเอกสารวิจัย ได้ให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษารวมทั้งกรอบแนวคิดที่เป็นประโยชน์ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณ พันเอกเกียรติสกุล จันทนา ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้การวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้สมตามความมุ่งหวังและขอขอบคุณ ดร.ปิยมาศ ผองแก้ว อาจารย์คณะทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้ให้คำแนะนำและได้ทำการตรวจแก้ไขความเรียบร้อยมา โดยตลอด จนเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อนึ่งผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ จึงขออุทิศความดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคุณอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องขอมอบความกตัญญูตเวทิตาคุณแด่บิดามารดาที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูตลอดจนส่งเสริมการศึกษาและให้กำลังใจเป็นอย่างดีและผู้มีพระคุณทุกท่านสำหรับข้อบกพร่องต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในเอกสารฉบับนี้ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เอกสารฉบับนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนา งานวิจัยต่อไป

บทบาทของทหารต่อการส่งเสริมการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประชาธิปไตย: ความหมายและความสำคัญ¹

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมาย “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมาก เป็นใหญ่ ส่วนภาษาอังกฤษ คำว่า Democracy แปลว่า to rule or govern by the people ซึ่งหมายถึง การปกครองโดยประชาชน คำว่าประชาธิปไตยเป็นคำที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในโลกปัจจุบัน และเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศต่างๆ แม้จะมีรูปแบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมที่ แตกต่าง กันแต่ต่างก็อ้างว่า ประเทศของตนเป็นประชาธิปไตยทั้งสิ้น ซึ่งในแต่ละประเทศจะให้ความหมายของประชาธิปไตยโดยเน้นในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เน้นเรื่องการปกครองโดยประชาชน เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เน้นเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน เน้นที่มาและขอบเขต อำนาจที่มอบให้โดยประชาชน เป็นต้น

ตามหลักสากลระบอบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ระบอบการปกครองตนเองของประชาชน หรือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นการปกครองที่ยึดถืออำนาจ อธิปไตย เป็นของปวงชน หรือประชาชน เป็นเจ้าของ อำนาจ ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่เป็นกฎหมายหลักหรือ เป็นกติกาที่กำหนดแนวทาง สำหรับการที่รัฐ จะใช้อำนาจปกครองประชาชน และมีหลักการจัดระเบียบการปกครอง แต่รัฐธรรมนูญก็ไม่ใช้เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน

ลักษณะสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ สามารถพิจารณาได้จาก 3 ปัจจัยโดย ปัจจัยแรกคือ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งเป็นวาทะของอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐฯ การที่รัฐบาลใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการ ประกอบด้วย ประการแรก รัฐบาลของประชาชน หมายถึง รัฐบาล จะต้อง

มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองได้ ด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประการที่สอง รัฐบาลโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ ปกครองได้ ถ้าหากได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และประการสุดท้าย รัฐบาลเพื่อประชาชน หมายถึง รัฐบาล จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อความผาสุกของประชาชน และจะต้องมีการกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งเพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าผู้ ปกครอง จะต้องปกครองเพื่อประชาชน หากผันแปรจากจุดหมายนี้ ประชาชนจะได้มีโอกาสเปลี่ยนผู้ปกครองผ่านการเลือกตั้ง ปัจจัยที่สองคือ การเลือกตั้งประเทศ ที่ปกครองด้วย ประชาธิปไตย จำเป็นต้อง มีการเลือกตั้งเพื่อ เปิดโอกาสให้ บุคคลสามารถเสนอตัว เข้ารับใช้ส่วนรวม และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ สิทธิเลือกบุคคลที่ตนต้องการให้เป็นผู้ ปกครอง หรือ เป็นผู้ใช้ สิทธิเป็นปาก เสียงแทนตนในสภาซึ่งการมีสิทธิเลือกตั้งต้องมีหลักประกันในการใช้สิทธินั้นด้วยว่าสามารถใช้ได้อย่างเสรีเต็มที่และมีโอกาสเลือกสรรตัวบุคคลที่ต้องการจริงๆ คือ ต้องมีการลงคะแนนแบบลับ (Secret Ballot) และปัจจัยสุดท้าย คือ การปกครองโดย เสียงข้าง มากหมายถึง บุคคลที่ประกอบกันขึ้น เป็น รัฐบาลนั้นถ้าหากไม่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรโดยตรงแล้ว ก็ต้องเป็นคณะบุคคลที่ได้รับการยอมรับจาก เสียงข้าง มากของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้ง เข้ามาโดยการออกกฎหมาย การวินิจฉัยปัญหาหรือการตัดสินใจในนโยบายต่างๆต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของ เสียงข้าง มากของผู้แทนในสภาในระบอบประชาธิปไตย มิได้หมายความว่าเพียงการยึดหลักเสียง ข้าง มากเท่านั้น ความเห็นหรือทัศนะของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการรับฟัง เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้เผยแพร่ทัศนะหรือแนวความคิดของเขา

การปกครองระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกได้เป็น2 ประเภทคือ ประชาธิปไตยทางตรง (ประชาธิปไตยแบบ มีส่วนร่วม) และประชาธิปไตยทางอ้อม (ประชาธิปไตยแบบ มีผู้แทน) โดยประชาธิปไตยทางตรง เหมาะกับสังคมที่มี จำนวนประชากรไม่มาก และสภาพสังคมไม่มีความสลับซับซ้อน ส่วนประชาธิปไตยทางอ้อม มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เนื่องจากขนาดของประชากร และความหลากหลายของประชาชนมีเพิ่มมากขึ้นทั้ง จำนวน ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงสภาพสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การที่จะบอกว่ารูปแบบประชาธิปไตยใดดีที่สุด

และมีความเหมาะสมนั้น ไม่สามารถบอกได้ เนื่องจากสภาพสังคมในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันนอกจากนี้การเรียนรู้และ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของประชาธิปไตย รวมถึงการแสดงออกทางอำนาจที่บุคคลพึงมีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่ประชาชนในสังคม จะต้อง เรียนรู้และ ทำความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข และสามารถช่วย พัฒนาสังคม ให้มีความ เจริญก้าวหน้า มากยิ่งขึ้น เนื่องจาก ประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงต่อวิถี การดำรงชีวิต ของประชาชนในสังคมที่อยู่ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

กระบวนการของประชาธิปไตย มีกระบวนการที่สำคัญดังนี้ ประการแรก อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นอำนาจที่มาจากปวงชนหรือที่เรียกกันว่า "อำนาจของรัฐ (state power)" โดยผู้ที่จะได้อำนาจปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ ประการที่สอง ประชาชนมีสิทธิที่จะมอบอำนาจปกครองให้แก่ประชาชนด้วยตนเองโดยการออกเสียงเลือกตั้งประชาชนกลุ่มหนึ่ง ที่อาสาจะมาเป็นผู้บริหารประเทศแทนประชาชนส่วนใหญ่ ตามระยะเวลาและวิธีการที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เช่น กำหนดไว้ว่าทุก 4 ปี จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนพร้อมกันทั่วประเทศ ให้เสียงข้างมากแต่ไม่ล้มเสียงข้างน้อย เป็นต้น ประการที่สาม รัฐบาลจะต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในชีวิต เสรีภาพในการพูด การเขียน การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่ม สิทธิในการสร้างครอบครัว เสรีภาพในการชุมนุม เป็นต้น โดยรัฐบาลจะต้องไม่ละเมิดสิทธิดังกล่าวข้างต้น เว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม เพื่อรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชน หรือเพื่อสร้างสรรค์การเป็นธรรมแก่สังคมเท่านั้น ประการที่สี่ ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการที่จะได้รับบริการทุกชนิดที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน ฐานันดรหรือยศถาบรรดาศักดิ์ไม่ก่อให้เกิดอภิสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษแก่บุคคลนั้นแต่อย่างใด ประการที่ห้า รัฐบาลถือกฎหมายและความเป็น นิติธรรมเป็นบรรทัดฐานในการปกครอง และในการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ภายในประเทศโดยรัฐบาลจะต้องไม่ออกกฎหมายที่มีผลเป็นการลงโทษบุคคลย้อนหลัง และประการสุดท้าย หาก

รัฐบาลไม่สามารถดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพ ให้ค้ำอำนาจสู่ประชาชน โดยกระบวนการของประชาธิปไตย แสดงได้ดังภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททหารในการเมืองการปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือน

การศึกษาบทบาททางการเมืองของทหาร ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้อธิบายการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหาร โดยแบ่งแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนได้เป็น 2 แนวคิด² คือ

แนวคิดของ Huntington เป็นแนวคิดแบ่งแยกกันอย่างเด็ดขาดระหว่างทหารกับพลเรือน กล่าวไว้ในหนังสือ "The Soldier and The State" เห็นว่าวิธีการที่จะได้มาซึ่งอำนาจสูงสุดในการปกครองของฝ่ายพลเรือน โดยที่ไม่ทำให้แสนยานุภาพทหารต้องถูกบั่นทอนลง คือวิธีการเพิ่มพูนวิชาชีพทางการทหารสนับสนุนให้มีการเพิ่มงบประมาณทางการทหาร การขยายกองทัพส่งเสริมให้มีการประดิษฐ์คิดค้นอาวุธทันสมัยที่มีอานุภาพในการทำลายล้าง วิธีการเช่นนี้จะทำให้ทหารหันมาสนใจกิจกรรมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นและจะ

วางตัวเป็นกลางในทางการเมือง แนวคิดจึงเน้นความเป็นทหารอาชีพ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองนั้น เนื่องจากการเพิ่มพูนวิชาชีพของทหารไม่สมบูรณ์เพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามการแทรกแซงทางการเมืองของทหารก็มาจากสาเหตุอื่นด้วย³

แนวคิดของนักรัฐศาสตร์ ชื่อ Janowitz และ Lasswell เป็นแนวคิดที่มุ่งหาสูตรเพื่อป้องกันการแทรกแซงทางการเมืองของทหารและการยอมรับในอำนาจสูงสุดของฝ่ายพลเรือน ที่เชื่อว่าถ้าปล่อยให้ทหารได้เพิ่มพูนด้านวิชาชีพและกำลังมากเท่าใดก็เท่ากับยิ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้ทหารฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองของฝ่ายพลเรือนมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การเพิ่มพูนวิชาชีพของทหารมักจะทำให้ทหารมีเรื่องกระทบกระทั่งกับผู้นำฝ่ายพลเรือน⁴ แนวคิดนี้จึงเสนอให้อบรมความรู้ทางการเมืองแก่ทหารให้ทหารมีความคิดอ่านแบบพลเรือนมากขึ้น จะได้ยอมรับอำนาจสูงสุดของฝ่ายพลเรือน การอบรมความรู้ด้านการเมืองแก่ทหาร จะต้องประกอบด้วยการศึกษาด้านการเมือง เพราะเชื่อว่าจะทำให้ทหารเกิดความซาบซึ้งในกระบวนการทางการเมืองเพื่อจะได้ตระหนักถึงข้อจำกัดในการใช้กำลังเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตน⁵

ตามทัศนะของผู้เขียนทั้งสองแนวคิด ถือว่าเป็นแนวคิดที่นักรัฐศาสตร์ได้ศึกษาวิจัยมาแล้ว ซึ่งสำหรับประเทศไทยแนวคิดของ Janowitz และ Lasswell เป็นแนวคิดที่จะต้องวางรากฐานหรือพื้นฐานระบบการศึกษาของทหารตั้งแต่โรงเรียนนายร้อยโรงเรียนเสนาธิการจนกระทั่งวิทยาลัยการทัพบก เพื่อที่จะให้ผู้บังคับบัญชาของทหารมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างถ่องแท้ ส่วนแนวคิดของ Huntington เป็นแนวคิดที่ดีที่ทำให้ทหารวางตัวเป็นกลางเนื่องจากต้องมาทำหน้าที่ของตนให้มากขึ้นจากการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากองทัพรวมทั้งงบประมาณในการขยายกองทัพทำให้เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ นำกองทัพ ให้ความสำคัญ จึงไม่มีโอกาสในการที่จะมายุ่งเกี่ยวกับการเมืองซึ่งปัจจุบันแนวคิดดังกล่าว ระบบการเมืองของไทยกำลังดำเนินการอยู่

สภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยให้ทหารมีบทบาททางการเมืองการปกครอง

คณะทหารจะเข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซงทางการเมือง การปกครอง เมื่อสังคมและระบบการเมืองมี ความขัดแย้งกับสังคมขององค์กรและอุดมการณ์ของคณะทหาร สภาพการณ์ที่เอื้ออำนวย ได้แก่⁶

ความเป็นวิชาชีพของทหาร หมายถึงการมีความเชี่ยวชาญพิเศษ มีการศึกษาอบรม มีการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ มีความรักชาติ มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีระเบียบวินัย และมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน หากทหารประเมินว่านักการเมืองไม่สามารถแก้ไข ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพก็จะเข้าไปทำหน้าที่เสียเอง

ความชอบธรรมของระบบการเมือง โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมือง การปกครอง จะมียกเว้น ถ้าระบบการเมืองมีความชอบธรรมน้อยลงเกิดการไร้เสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งทำให้ทหารเห็นว่าจะจะเป็นอันตรายต่ออธิปไตยและเอกราชของชาติจากการที่ระบบการเมืองขาดความชอบธรรมหรือมีความชอบธรรมต่ำ ย่อมหมายถึงการที่ประชาชน โดยทั่วไปไม่ให้การสนับสนุนแก่รัฐบาล หรือสถาบันทางการเมืองอื่นๆ เช่น พรรคการเมือง และสภาผู้แทนราษฎร เป็นเหตุให้ทหารสามารถเข้าทำการยึดอำนาจ โดยไม่ต้องเกรงว่าประชาชนจะต่อต้าน

ความสลับซับซ้อนของสังคม ถ้าระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีความสลับซับซ้อน มาก โอกาสที่ทหารจะเข้าแทรกแซงทางการเมืองจะมีน้อย เนื่องจากคณะทหารต้องเผชิญ กับปัญหาของการต่อต้านการยึดอำนาจจากกลุ่มพลังต่างๆมากมาย เพราะความ สลับซับซ้อนของสังคม หมายถึงการที่อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้กระจาย อยู่ตามส่วนต่างๆ ในระบบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมิได้กระจุกตัวรวมกันอยู่

ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ของคณะทหารกับอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีอยู่ในระบบ การเมือง เนื่องจากคณะทหารได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ เน้นความรักชาติ ความมีระเบียบวินัย การมีประสิทธิภาพในการทำงาน และความสามัคคี ดังนั้นโดยทั่วไปทหารจึงมักจะมีอุดมการณ์แบบอนุรักษ์นิยม เพราะองค์กรทางทหารเน้น ความสำคัญของการบังคับบัญชาที่เคร่งครัด การมีเอกภาพในการปฏิบัติการ และการเชื่อ ฟังคำสั่งมากกว่าการที่จะให้มีการถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ หรือการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ แต่อุดมการณ์ทางการเมืองในระบบการเมืองหนึ่งนั้น มักจะมีมากกว่าหนึ่ง เพราะ ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเปิดโอกาสให้อุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่าง กัน สามารถแข่งขันกันเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนได้ คณะทหารจึงเห็นว่า

อุดมการณ์ประชาธิปไตยก่อให้เกิดความแตกแยก ภายใต้อำนาจ และนำไปสู่การไร้เสถียรภาพ

ซึ่งคณะทหารมีข้อได้เปรียบองค์กรอื่นๆ ในสังคม3ประการ โดย ประการแรก คณะทหารในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐมีภารกิจอันสำคัญยิ่งที่รัฐได้มอบหมายให้คือภารกิจในการจัดการกับความรุนแรงต่างๆทั้งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกประเทศ หน้าที่นี้ทำให้คณะทหารได้รับความชอบธรรมในการมีและการใช้กำลังอาวุธ โดยมีกฎหมายให้อำนาจรับรองหน้าที่ดังกล่าว ทำให้กลุ่มทหารต้องพัฒนาสมรรถภาพและทักษะในการใช้กำลังความรุนแรง กลุ่มทหารมีอาวุธยุทโธปกรณ์และกำลังคน ที่จะต้องมีอยู่และพัฒนาให้เหมาะสมทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นกลุ่มทหารจึงเป็นองค์กรซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญที่สุดของสังคมคือ ความสามารถและศักยภาพที่จะใช้กำลังความรุนแรงจัดการกับปัญหาทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ประการที่สอง องค์กรทหารมีการจัดระบบการศึกษาอบรมบ่มนิสัยและทัศนคติที่สามารถส่งเสริมอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การรับรู้ และการหล่อหลอมโลกทัศน์ วิถีชีวิต พฤติกรรมของบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจที่แตกต่างกันให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากระบบการศึกษาในวิชาชีพทหารนั้นรับบุคคลเข้าสถานศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย คือ เริ่มตั้งแต่อายุ 15 ปีโดยเฉลี่ยและระยะเวลาที่บุคคลเข้าอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาต่อเนื่องยาวนาน ต่อจากนั้นยังมีระบบการศึกษาที่ต่อเนื่องไปอีก หลังจากที่บุคคลสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อย และออกไปรับราชการแล้ว ยังมีโรงเรียนเหล่าทัพ มีหลักสูตรผู้บังคับกองร้อย กองพัน โรงเรียนเสนาธิการทหาร วิทยาลัยการทัพบก เป็นต้น การศึกษาอบรมมีระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ประกอบกับการอยู่แบบรวมหมู่ในโรงเรียนและต่อมาร่วมงานกันในกลุ่ม กอง ต่างๆ มีผลทำให้อาชีพทหารได้รับการหล่อหลอมทางความคิดที่คล้ายคลึงกัน การอยู่ร่วมกันทั้งในโรงเรียนและในกรมกองมีส่วนทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันและมีโอกาสติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้มากกว่ากลุ่มคนอื่นๆที่ไม่ใช่ทหาร

ประการสุดท้าย ทหารมีค่านิยมเกี่ยวกับ "คุณธรรมทหาร" ซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังให้ยึดถือเป็นอุดมคติของวิชาชีพ คุณธรรมเหล่านี้ได้แก่ การรักชาติ การหวงแหนมาตุภูมิ ความกล้าหาญ การรักเกียรติศักดิ์ ความมีระเบียบวินัย การเคารพและเชื่อฟังคำสั่งของ

ผู้บังคับบัญชา การสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เป็นต้น คุณธรรมเหล่านี้ทหารได้รับการอบรมกล่อมเกลา และซึมซาบเข้าไปในจิตใจจนเป็นค่านิยม หรืออุดมคติที่ยึดถืออย่างมั่นคงและจริงจัง มีความรู้สึกว่าเป็นการเรียนรู้วิชาซีพทหาร ซึ่งได้มีการปลูกฝังทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และคุณธรรมที่กล่อมเกลาขึ้นอย่างซ้ำๆ ทำให้หล่อหลอมกลุ่มทหารให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ส่งผลให้องค์กรทหารมีความเป็นเอกภาพที่เข้มแข็งกว่าองค์กรอื่น⁷

ตามที่ได้กล่าวมาผู้เขียนเห็นว่าสภาพการณ์ ที่อำนวยให้กองทัพเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองนั้น ขึ้นอยู่กับผู้นำของกองทัพ ว่ามีคุณธรรมทางทหารมากน้อยเพียงไรและความชอบธรรมของระบอบการเมืองการปกครองในปัจจุบันว่ามีผลกระทบต่อประชาชนหรือไม่ ซึ่งผู้นำกองทัพทุกยุคสมัย จะให้ความสำคัญต่อผลกระทบกับประชาชนตามคำขวัญที่กองทัพที่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน คือ " เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ ประชาชน "

ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองในบทบาทใดบ้าง

นักรัฐศาสตร์ได้แบ่งประเภทของทหารที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง การปกครองของทหารเป็น 3 ประเภท⁸ โดย ประเภทแรก บทบาทในฐานะ " ผู้ไกล่เกลี่ย " ผู้นำทหารจะไม่เข้าไปมีบทบาทในการบริหารประเทศด้วยตนเอง แต่จะปล่อยให้รัฐบาลพลเรือนทำหน้าที่ปกครองโดยที่ฝ่ายทหารจะมีบทบาทตรวจสอบและติดตามการบริหารงานของรัฐบาลโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การรักษาไว้ซึ่งสถานภาพเดิม (The Status Quo) โดยพยายามที่จะสร้างสภาวะดุลแห่งอำนาจ (balance of power) ให้เกิดในระหว่างกลุ่มการเมืองต่างๆ โดยไม่ต้องการให้ ผู้นำพลเรือนมีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ทหารจะมีบทบาทในการควบคุมดูแลให้รัฐบาล และผู้นำพลเรือนนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายและข้อบังคับของรัฐธรรมนูญมาใช้อย่างถูกต้อง เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงขึ้นในสังคม ในกรณีดังกล่าวส่งผลให้อำนาจสูงสุดในการปกครองของรัฐบาลพลเรือนถูกบั่นทอนลงเพราะทหารจะมีบทบาท เป็นกลุ่มกดดันที่มีอิทธิพลทางการเมืองสูง ในบางครั้งทหารอาจใช้วิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นเครื่องมือบีบบังคับให้รัฐบาลพลเรือนยอมอ่อนข้อและปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของผู้นำทหาร ซึ่งมักจะเป็นข้อ

เรียกร้องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของทหารและงบประมาณของทหารและถ้าเหตุการณ์เข้า
ขั้นวิกฤต ทหารอาจใช้วิธีการข่มขู่ว่าจะทำรัฐประหารเพื่อเข้ามาจัดระเบียบทางการ
ปกครองขึ้นมาใหม่ในสังคม ในกรณีนี้ทหารจะใช้วิกฤตที่อุบัติขึ้นเป็นข้ออ้างเพื่อเรียกร้อง
ความเป็นธรรมในการทำรัฐประหาร เพื่อเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็ได้

ประเภทที่สอง บทบาทในฐานะ "ผู้พิทักษ์" เมื่อคณะทหารตัดสินใจใช้อำนาจเข้าทำ
รัฐประหารล้มรัฐบาลพลเรือนลงจนสำเร็จผลแล้ว การเปลี่ยนแปลงบทบาทของทหารจาก
ผู้ไกล่เกลี่ย" ไปเป็น "ผู้พิทักษ์" จะเกิดขึ้นเมื่อคณะนายทหารได้เข้าควบคุมและใช้อำนาจ
ปกครองประเทศโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่จะกินระยะเวลาประมาณ 2-4 ปี เนื่องจากบทบาท
ของทหารในฐานะผู้พิทักษ์นั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันจะมี
ผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสถียรภาพทางการเมือง ทั้งนี้บทบาท
ทางการเมืองของทหารในฐานะ "ผู้พิทักษ์" จะมีขอบเขตจำกัดบางประการคือ ทหารจะไม่
เข้าควบคุมและปลุกระดมหรือจัดตั้งกลุ่มมวลชน เพื่อที่ทหารจะสามารถเข้ามาบีบบทบาท
ควบคุมมวลชนจากบนลงสู่ล่าง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการมีเวลาจำกัดในการปกครอง และ
มักมีวัตถุประสงค์ที่จำกัดวงแคบเฉพาะการแก้ไขปัญหาสำคัญๆให้ลุล่วงไป เพื่อจะส่งมอบ
อำนาจการปกครองคืนให้กับรัฐบาลพลเรือน เมื่อเห็นว่าสามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว
ดังนั้นจากการที่ทหารผู้พิทักษ์มีนโยบายที่ต้องการรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างทางการเมือง
เศรษฐกิจและสังคมดั้งเดิมเอาไว้ จึงเน้นเฉพาะการปฏิรูปและการแก้ไขปัญหามากกว่าการ
ปฏิวัติเพื่อล้มล้างระบอบและก่อร่างโครงสร้างใหม่ขึ้นมานายทหารผู้พิทักษ์จึงมักเสนอ
นโยบายการพัฒนาสังคมที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพื่อบรรลุ
วัตถุประสงค์ดังกล่าวและเพื่อป้องกันมิให้การเปลี่ยนแปลงเกิดผลกระทบที่อาจลุกลามบาน
ปลายกลายเป็นความรุนแรงและภาวะอนาธิปไตย

ประเภทที่สุดท้าย ในฐานะ "ผู้ปกครอง" บทบาทของทหารนักปกครองจะแตกต่างจาก
ทหารผู้พิทักษ์ และทหารผู้ไกล่เกลี่ย ในแง่ที่ว่า ทหารจะเข้าไปมีบทบาทในการควบคุมการ
บริหาร และการปกครองโดยตรงอย่างเต็มที่ในทุกๆด้าน ซึ่งหมายถึง ทหารจะสามารถมี
บทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และ
การเมือง โดยผ่านทางโครงสร้างที่ทหารสถาปนาขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่ในการปลุกระดมและ
แสวงหาความสนับสนุนจากมวลชนไปพร้อมๆกับการใช้กลไกของกองทัพเป็นเครื่องมือใน

การพัฒนา และในการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วย ดังนั้น ลักษณะสำคัญของทหารนักปกครอง เต็มรูปแบบ ที่สำคัญได้แก่ การจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการทหารที่มีกองทัพเป็นฐานอำนาจและ มีการจัดตั้งฐานมวลชนเพื่อระดมความสนับสนุนในการเรียกร้องความชอบธรรม ในการปกครองจากประชาชนส่วนใหญ่มีการประกาศใช้นโยบายที่จะปฏิบัติ ปฏิรูป หรือทำการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว รัฐบาลทหารมักจะให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงใน "โครงสร้างแห่งอำนาจ" โดยเฉพาะการประกาศใช้มาตรการที่เป็นกา รลิดรอน อำนาจที่เป็นรากเหง้าของสังคมดั้งเดิม

บทบาททั้งสามบทบาทของทหารหรือกองทัพในการเมืองการปกครองของไทยนั้นเกิดขึ้นทั้งสามบทบาท เป็นมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในปี พุทธศักราช 2475 แล้ว ซึ่งทหารหรือกองทัพเข้ามาเกี่ยวข้องหรือมาแสดงบทบาททั้ง สามบทบาท จนกระทั่งปัจจุบันคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทำการรัฐประหารเมื่อปี พุทธศักราช 2557 ทหารหรือกองทัพก็ได้มาแสดงบทบาททั้งสามบทบาทตามที่ได้กล่าวมา

บทบาทและหน้าที่ของทหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

โดยปกติบทบาทและหน้าที่ของทหารกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญทุกฉบับสำหรับ บทบาทและหน้าที่ของทหารตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁹ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน มีมาตราสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของทหาร ดังนี้

มาตรา 52 หน้าที่ของรัฐ : “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

มาตรา 176 วรรค 2 : “ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่ง เป็นกรณีรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก”

มาตรา 269 วรรค 1 (ค) : กล่าวสรุปคือ ให้ข้าราชการทหารที่ดำรงตำแหน่งสำคัญเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดให้ ดำรงตำแหน่ง ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รวม 5 ตำแหน่ง เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยอัตโนมัติ

บทบาทและหน้าที่ของทหารตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551

ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมไว้ในมาตรา 8¹⁰ ดังนี้

- 1) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักร ปรามปรามการก่อกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) พิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์
- 3) ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน
- 4) ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ
- 5) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือปฏิบัติงานอื่นใด ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี

อำนาจหน้าที่ของทหารในยามปกติ ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551¹¹ ซึ่งให้อำนาจทหารเตรียมกำลังไว้ให้พร้อมตั้งแต่ยามปกติสำหรับ ปฏิบัติ ภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศจะอยู่ในหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่าย

ปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายอื่น แต่อย่างไรก็ตามทหารจะต้องเตรียมจัดตั้ง" ศูนย์บัญชาการทางทหาร" ไว้ให้พร้อมสำหรับ ปฏิบัติภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบ ราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551 กำหนด"ให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์บัญชาการ ทางทหารในแต่ละระดับไว้ตั้งแต่ยามปกติเพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์และเป็นศูนย์ ควบคุมอำนาจการและสั่งการการปฏิบัติศูนย์บัญชาการทางทหารของกองบัญชาการ กองทัพไทย มีหน้าที่ควบคุมอำนาจการ และสั่งการศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละระดับ ตามวรรคหนึ่งหรือกองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามแผนป้องกันประเทศแล้วแต่กรณี และกำหนดให้มี "คณะผู้บัญชาการทางทหาร"มีหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษาต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในเรื่องการเตรียมกำลัง การสั่งการใช้กำลัง การเคลื่อน กำลังทหารและการเตรียมความพร้อม ตามความในมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติจัด ระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ดังนี้"ให้มี "คณะผู้ บัญชาการทางทหาร" ประกอบด้วย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดผู้บัญชาการทหารบก ผู้ บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และเสนาธิการทหาร โดยมีผู้บัญชาการ ทหารสูงสุดเป็นประธานคณะผู้บัญชาการทางทหาร มีหน้าที่เสนอแนะและให้คำปรึกษาต่อ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในเรื่องการเตรียมกำลัง การสั่งการใช้กำลังการเคลื่อน กำลังทหารและการเตรียมความพร้อม ตลอดจนรับผิดชอบในการควบคุมอำนาจการยุทธ ในภาพรวม รวมทั้งควบคุมบังคับบัญชากองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้น ในกรณีที่มี สถานการณ์ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ การควบคุม อำนาจการยุทธและควบคุมบังคับบัญชากองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับ แผนและคำสั่งปฏิบัติการทางทหารที่กระทรวงกลาโหมกำหนด"

บทบาทและหน้าที่ของทหารตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2551¹²

"การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร" ตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พุทธศักราช 2551 หมายถึง การดำเนินการ เพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใด ที่เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันอาจเกิด จากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือทำความเสียหายต่อชีวิต

ร่างกาย ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับสู่ภาวะปกติเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย
ของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2551 ให้อำนาจ กอ.รมน.เป็นหน่วยรับผิดชอบเข้าควบคุม
สถานการณ์ก่อความไม่สงบ มีอำนาจหน้าที่ตามความในมาตรา 16 ในการดำเนินการ
ตามที่ได้รับมอบหมายตามมาตรา 15 โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความ
มั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่ได้รับมอบหมาย ตามมาตรา 15
- 2) จัดทำแผนการดำเนินการเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อความเห็นชอบ
- 3) กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ
หรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน
- 4) สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีพฤติกรรมว่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
หรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรออกมาจากพื้นที่ที่กำหนด

**บทบาทและหน้าที่ของทหารตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์
ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548¹³**

"สถานการณ์ฉุกเฉิน" ตามความในมาตรา ที่สามแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการใน
สถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548 หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบ หรืออาจจะ
กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรืออาจทำ
ให้ประเทศหรือส่วนใด ส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญาการรบหรือการสงครามซึ่ง
จำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณ
ภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติและการปฏิบัติตาม กฎหมาย ความปลอดภัยของ
ประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบ
เรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัย
พิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง

บทบาทหน้าที่ทหารในฐานะข้าราชการ ตาม พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พุทธศักราช 2562¹⁴

กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดกระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในฝ่ายบริหารแต่ไม่รวมถึง หน่วยงานธุรการของรัฐสภา องค์การอิสระ ศาล และองค์การอัยการ ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประพฤติปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางจริยธรรม 7 ประการ โดยประการแรกคือ การ ยึดมั่นในสถาบันหลักของ ประเทศ อันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประการที่สอง ความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ประการที่สาม การ กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ประการที่สี่ การ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและมีจิตสาธารณะ ประการที่ห้า การ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ประการที่หก การ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประการสุดท้าย การ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ ของทางราชการ

โดยสรุป บทบาทและหน้าที่ของทหารหรือกองทัพตามกฎหมายและข้อบัญญัติที่ได้กล่าว มาทั้งบทบาทหน้าที่ของทหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พุทธศักราช 2551 พระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2548 รวมทั้งบทบาทหน้าที่ ของทหารในฐานะข้าราชการตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พุทธศักราช 2562 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของทหารคือการยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ อัน ได้แก่สถาบันชาติสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์รวมทั้งรักษาไว้ซึ่งการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และที่สำคัญที่สุดคือการดูแล ความสงบเรียบร้อยภายใน และสงบ สุขของประชาชนถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ระบอบการปกครอง และเป็นองค์ประกอบของสถาบันหลักของชาติ ไม่ให้เกิดผลกระทบ ต่อชีวิตและทรัพย์สินเพื่อให้เกิดความมั่นคงรวมทั้งร่วมกันพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

แนวทางปฏิบัติของทหารหรือบทบาทหน้าที่ทหารที่เหมาะสมทางการเมืองการปกครอง

แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร ที่เหมาะสมต่อการเมือง การปกครองตามทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าทหาร จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามอำเภอใจ การปฏิบัติทุกภารกิจ ของกองทัพ จะต้องมีความหมายรองรับการดำเนินการใดๆได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจชัดเจน ในเรื่องใดที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้จะกระทำการนั้นมิได้และเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจดำเนินการแล้วต้องใช้อำนาจนั้นในทางที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด โดยจำกัดสิทธิ์และเสรีภาพหรือ สร้างภาระแก่ประชาชนน้อยที่สุด

ทหารย่อมมีสิทธิ์และเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นที่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือ จริยธรรม ตามมาตรา 27 วรรค 5 ซึ่งหมายความว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองสมรรถภาพวินัยหรือจริยธรรมของข้าราชการทหารสามารถแตกต่างจากประชาชนทั่วไปได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เนื่องจากภารกิจหน้าที่ของข้าราชการทหารจำเป็นจะต้องเข้มข้นหรือเคร่งครัดในบางเรื่องมากกว่าที่ใช้กับบุคคลธรรมดา เช่น ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยข้าราชการกระทรวงกลาโหมกับการเมือง พุทธศักราช 2499 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พุทธศักราช 2551 เป็นต้น ซึ่งทหารหรือกองทัพไม่ควรที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ควรทำบทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

การทหาร หรือกองทัพต้อง มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถพิทักษ์รักษาความมั่นคงของรัฐ ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงการพัฒนาประเทศ โดยรัฐต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ ตาม บทบัญญัติโดยตรงเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมคือ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช 2551 ส่วนการใช้กำลังทหาร ให้เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการใช้กำลังทหารการเคลื่อนกำลังทหารและการเตรียมพร้อมพุทธศักราช 2545 รวมถึงการ ยึดมั่นหลักการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีบัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 ด้วย

ทหารหรือกองทัพจะต้องเข้าใจท้องแท้ ในหลักอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งคุณธรรมมีการ
ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงามของศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่สังคมยอมรับว่าพึง
ปฏิบัติ ตลอดจนการปฏิบัติตนให้มีความซื่อสัตย์ มีความอดทนมีระเบียบวินัย มีจริยธรรม
มีความรู้ ความเข้าใจในข้อควรประพฤติ ปฏิบัติ อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

บทสรุป

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการ
ปกครองที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งประชาชนในสังคมจะต้อง
เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งการใช้อำนาจที่บุคคลได้รับมอบหมายจากประชาชน
มาทำหน้าที่ปกครองจะต้องพึง ระลึกถึงประโยชน์สุขของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่
จะต้องได้รับประโยชน์จากการบริหารหรือการปกครอง ดังนั้นถือว่าประชาชนคือหัวใจ
สำคัญของระบอบการปกครองประชาธิปไตยฯ รวมทั้งเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันหลักของ
ชาติ ทั้งสามสถาบัน อันประกอบด้วย สถาบันชาติสถาบันศาสนาและสถาบัน
พระมหากษัตริย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
นั้น องค์พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทย โดยใช้องค์กร
แยกกันเป็นสามทางคือทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารโดยผ่าน
ทางคณะรัฐมนตรีอำนาจตุลาการโดยผ่านทางศาลและที่สำคัญคือองค์พระมหากษัตริย์ทรง
เป็นกลางทางการเมือง และทุกพระองค์ ทรงให้ความสำคัญกับประชาชนในการที่จะ
ปกครองไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์ ให้มีความสุข อยู่ดี กินดี มีความเจริญทัดเทียมกับ
นานาชาติอารยประเทศ

ดังนั้นบทบาทของทหารต่อการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยฯนั้นทหาร
ต้องไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองในฐานะเป็น
หน่วยงานหนึ่งของกลไกรัฐในการบริหารราชการจากผู้ที่ได้รับอำนาจอธิปไตยจาก
ประชาชน ทั้งนี้ทหารต้องเข้าใจอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างท้องแท้ ตามหลักการสาม

ประการคือหลักมนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผลรู้ดีรู้ชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ หลักสิทธิเสรีภาพอันชอบธรรมที่เป็นขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยและหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นคนซึ่งบทบาทหน้าที่ที่ส่งเสริมนั้นทหารจะต้องทำหน้าที่ในการปกป้องและรักษาเอกราชอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มผลักดันนโยบายของรัฐในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งช่วยเหลือประชาชนในทุกด้านที่ประชาชนได้รับผลกระทบ ต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทหารจะต้องสร้างสมดุลระหว่างอำนาจรัฐและอำนาจประชาชนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของสังคมบนหลักนิติธรรมและร่วมพัฒนาค่านิยมประชาธิปไตยให้กับคนในชาติ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและ เป็นการ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

¹ พลโทสรชัย อจลานนท์, ทหารกับการพัฒนาประชาธิปไตย, น.3-4

² กนลา สุขพานิช, การเมืองในกลุ่มประเทศเผด็จการทหาร, เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบการเมืองเปรียบเทียบ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527), น.14.

³ Samuel Huntington, *The Soldier and The State: The Theory and Politics of Civil Military Relation*, (Cambridge: Harvard University Press, 1957), pp.7-18.

⁴ Samuel Finer, *The Man on The Horseback: The Roll of Military in Politics*, (London: Pall Mall Press, 1962), pp.25-27.

⁵ Harold Lasswell, *The Garrison – State Hypothesis Today In Changing Patterns of Military Politics*, ed. Samuel Huntington, (New York : The Free Press, 1959), pp.51.

⁶ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), น.170-173.

⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน่วยที่ 5 ปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมือง ในเอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน หน่วยที่ 1-7, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), น.186-187.

⁸ กนลา สุขพานิช, การเมืองในกลุ่มประเทศเผด็จการทหาร, เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบการเมืองเปรียบเทียบ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527), น.962-975.

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

¹⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 26ก, 2551, น.38.

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 26ก, 2551, น.35-50.

¹² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 39ก.

¹³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนที่ 58ก, 2548, น.1-9.

¹⁴ พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศชื่อ พันเอกวีระชัย ผ่องแก้ว

วันเดือนปีเกิด 7มิถุนายนพ.ศ.2516

ประวัติสำเร็จการศึกษา

- พ.ศ. 2536 หลักสูตรนักเรียนเตรียมทหารโรงเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 34
- พ.ศ. 2541 วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมโยธา)
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 45
- พ.ศ. 2551 หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 86
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2541 ผู้บังคับหมวดรถถังกองร้อยรถถังกองพันทหารม้าที่ 17
รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2547 ผู้บังคับกองร้อย กองร้อยรถถัง กองพันทหารม้าที่ 17
รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2550 นายทหารยุทธการและการฝึก กองพันทหารม้าที่ 17
รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2551 ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายกำลังพลกองพลทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2553 รองผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 17 รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2558 ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ 17 รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2560 เสนาธิการกรมทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ฯ
- พ.ศ. 2561 รองผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ 5 รักษาพระองค์ฯ

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2562 รองผู้บังคับการกรมทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ฯ